

İnsanlarla fiziksel mesafemiz kaç cm. olmalı?

Arş. Gör. Tuğçe Ezgi Soyaltın
İstanbul Kültür Üniversitesi İşletme
Bölümü

Tanımadığınız bir insanla çok yakın bir mesafede bulunmak hiç şüphesiz herkesi rahatsız eden bir durumdur. Peki yakın mesafede olan kişi tanıdığımız biri ise neler hissederiz? Mesafenin artması ya da azalmasına verdiğimiz tepkiler bize ne gibi avantajlar sağlar? Tüm bu sorular psikolojide “kişisel alan” adı verilen bir fenomeni işaret etmektedir.

Kişisel alan; kişilerarası ilişkilerin coğrafi boyutu yani yüz yüze etkileşim içindeki insanların birbirlerinden uzaklıkları ve birbirlerine göre konumları olarak tanımlanmaktadır. Hepimiz de hatırlayalım da bile belirgin bir şekilde karşımıza çıkan kişisel alan, yaşamsal süreç içerisinde önemli işlevlere sahiptir. Kişisel alanın dokunma, koklama, görme ve işitme gibi duyuşal süreçlere bağlı olması nedeniyle iletişim işlevi görmektedir. Ayrıca çevreden gelebilecek saldırgan davranışlara karşı kendimizi korumamızı sağlamaktadır.

Kişisel alan yaşadığımız her an bizi çevreleyen bir sınırlı olup, hangi ortama gidersek gidelim kişisel alanımız varlığını korumaktadır. Ancak bazı durumlarda kişisel alanımıza ihlaller söz konusu olabilmektedir. Örneğin sevgilinizin ya da annenizin sizin yanınıza gelerek sizi kucaklaması kişisel alanın ihlalidir. Ancak buradaki ihlal bizim izin vermemiz yoluyla oluşmaktadır. Bazı durumlarda ise izinsiz ihlaller söz konusudur. Bu ihlaller herhangi bir el şakasından taciz olaylarına kadar çeşitlilik göstermektedir.

İnsanların sokakta yürüme şekli, görünüşe göre sonu olmayan bir hayal kırıklığıdır. Çok yavaş yürümek, birisinin topuğuna basmak, özür bile dilemeden birisinin omzuna çarparak geçmek; sanki, kişisel alan kavramı bulunmayan veya en temel sosyal nezaketlerden bile yoksun olmayan birisi her daim var. Ancak tüm şikayetlerimize rağmen çoğumuz dışarı çıktığımızda, genelde başkalarının önüne geçmemeye çalışırız. Genellikle, yabancı insanların kaldırımında birbirlerine çarpması epey nadir görülen bir olaydır. En kötü ihtimalle, genelde mahcup bir yer değiştirme şeklinde kendini göstermektedir.

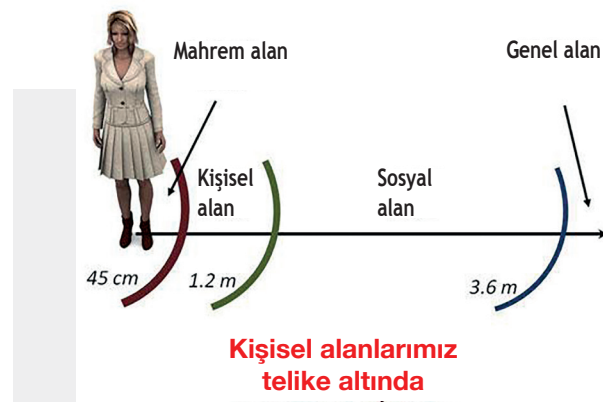
Yapılan bir araştırmaya göre, Hollanda’da bulunan bir tren istasyonundaki yayaaların hareketlerini inceleyen fizikçiler, bizi diğer yolculara çarpmaktan neyin alı koyduğunu çözmeye çalışmışlar. Bunun için, en az 75 santimetrelilik bir alanın gerektiği ortaya çıkmış. Wii oyun



Yolda yürürken diğer insanlara ne kadar alan bırakmalıyız?

konsolunda bulunanlara benzer türden kafa algılayıcıları kullanan araştırmacılar, Hollanda’daki Eindhoven istasyonunda altı aylık bir süre boyunca 5 milyondan fazla yayanın hareketlerini çözümlemişler. Seçilen noktada, gidiş ve geliş olmak üzere yalnızca iki tane şeridin olduğu, ufak bir koridor bölümü varmış. Bu alandan geçen insanlar, zamanın büyük bir bölümünde; ortalama olarak en az 75 santimetrelilik bir uzaklıkta duruyorlarmış.

Ayrıca, biraz fazla yakınlaştıkları zaman dahi, diğer insanlardan kaçınmak amacıyla farkında olmadan güzergâhlarını değiştiriyorlarmış. Araştırma takımı, bu 5 milyon yaya içinden 9.000 çift talihsiz yayanın (sadece yüzde 0.18’i) birbirleriyle çarpışmaya doğru gittiğini belirlemiş. Fakat çoğu, kazadan kaçınmış. Eindhoven



Mahrem Alan: Bu alan anne, baba, kardeş, eş, sevgili gibi çok yakınlarımızın girebildiği alandır. Bu yakınlık derecesinin dışındaki ihlaller rahatsızlık ve saldırganlık duygusu uyandırır.

Kişisel Alan: Aile üyeleri ve arkadaşlar için belirlenen alandır.

Sosyal Alan: Aşına olunan ve tanıdık insanlarla rahat bir ilişki kurmak için gerekli alanı temsil eder.

Genel Alan: Topluluğa hitap ederken korunması gereken mesafe düzeyi olarak kabul edilmiştir.

Teknoloji Üniversitesi’nde yaya dinamiği konusunda araştırmacı olan eş yazar **Alessandro Corbetta**, yaklaşık 40 çiftin birbirine çarptığını, geriye kalan çiftlerin, yürüdükleri yolu değiştirerek aralarında en az 140 santimetre uzaklık bıraktığını ve bu sayede bir çarpışmayı önlediklerini belirtmiştir. Bu duruma göre, Eindhoven tren istasyonunun bu özel koridorunda gözlemlenen hareketlerin, aslında sadece yüzde 0.000016’sı çarpışmayla sonuçlanmıştır.

Elde edilen bulgular yazarların, yayaaların hareket halindeyken, karşılıklı rahatlık uzaklıklarını korumak ve çarpışmalardan kaçınmaya çalışmak amacıyla, yürüyüş güzergâhlarını devamlı şekilde ayarladıkları sonucuna ulaştırmıştır. Yazarlar, oluşturulacak bir modelin; hem şehir planlamacılığı ile kamu tesislerini daha iyi hale getirmesini, hem de akışkanlar mekaniğini daha iyi anlamamızı sağlayacaklar.

Kişisel alan üzerinde çalışan bir başka araştırmacı Edward Hall kişiler arası mesafeleri dört sınıfa ayırmıştır. Hall’a göre 0-45cm’ye kadar olan mesafe yakın ilişki mesafesidir. Bu mesafede şiddetli duygular, diğerinin kokusunu ve ısını hissetmek ve fısıltıların duyulması mümkündür. 45cm-125cm arası ise kişisel mesafe olarak tanımlanır. Bu mesafe iyi arkadaşlık ilişkilerinin dahil olduğu mesafedir. 125cm-370cm arası ise sosyal mesafe olarak tanımlanır.

Bu durumda ise daha çok birbirine yabancı olan insanların iletişimi söz konusudur. Okulunuzun kafeteryasında kasada sizden para alan kişi ile olan iletişiminiz sosyal mesafeye dahildir. Son olarak ise kamusal mesafe 370cm’nin ötesini belirtmektedir. Bu mesafeye bir seminer ya da miting alanında konuşan kişi ile olan mesafeniz örnek verilebilir. Kişisel alan birçok faktör tarafından etkilenip değişebilen, yaşamsal değeri olan ve çoğu zaman bilinçsiz bir şekilde bize eşlik eden ve bir an olsun yalnız bırakmayan en yakın arkadaşımız gibidir. Kişisel alanın koruma işlevinin yanında mesaj verme işlevinin olduğu unutulmamalıdır.

Bu durumda ise daha çok birbirine yabancı olan insanların iletişimi söz konusudur. Okulunuzun kafeteryasında kasada sizden para alan kişi ile olan iletişiminiz sosyal mesafeye dahildir. Son olarak ise kamusal mesafe 370cm’nin ötesini belirtmektedir. Bu mesafeye bir seminer ya da miting alanında konuşan kişi ile olan mesafeniz örnek verilebilir. Kişisel alan birçok faktör tarafından etkilenip değişebilen, yaşamsal değeri olan ve çoğu zaman bilinçsiz bir şekilde bize eşlik eden ve bir an olsun yalnız bırakmayan en yakın arkadaşımız gibidir. Kişisel alanın koruma işlevinin yanında mesaj verme işlevinin olduğu unutulmamalıdır.

Kaynaklar

Corbetta, A., Meeusen, J.A., Lee, C., Benzi, R. & Toschi, F., (2018), “Physics-based Modeling and Data Representation of Pairwise Interactions Among Pedestrians”, **Physical Review E**, Vol. 98, No. 6.

Göregenli, M., (2013), *Çevre Psikolojisi; İnsan ve Mekan İlişkileri*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

“Kültür”lü birey olmayı ve toplumsal bilinç kazanmayı önemser!
Kültür”lü, her insanın farklı, özel ve hakları olan birer birey olduğunu benimser. Bunu sağlarken birey olmayı ‘bencil’ olmakla karıştırmaz. Topluma duyarlıdır; toplumsal bilinç ve yararın gözetilmesini her durum ve eylemde unutmaz, sorumluluklarını yerine getirmekten kaçınmaz. Toplumun dinamik bir parçası olarak toplumsal kültürün ve değerlerin yaşatılması ve geliştirilmesine çaba gösterir.

Kültür Anayasası Madde 28